

filias vocando masculos, non censetur sensisse de adoptiis, pref. 82. libro 4. nume. 13. vocando familiam, genus, turpem, lineam, domum, parentes, & huiusmodi, quos vocasse presumatur in substitutione, an illi de doto sua, an vero filios de domo heredis, prefum. 88. lib. 4. num. 3. & per tot. Et dato quod intelligatur de familia testatoris, an hoc intelligatur in genere vel in specie, ibid. num. 2. si vocavit altera nate fratrem, vel eius filios, filij or dicit successio vocati censetur, prefum. 70. lib. 4. num. 30. Secus si instituit, vel substituit fratrem cum eius filijs, quia equaliter, & eodem tempore filij dicuntur vocari, ibi. nume. 31. si vocavit fratres, & eorum liberos, seu descendentes, vno fratrum premortuo, eius filius vna cum patre admittitur ad propartum alteriusque transfertalis successione, prefum. 95. lib. 4. nume. 33. instituendo fratrem, & eius filios, an, & quando presumatur vocasse filios vna cum patre, prefum. 70. lib. 4. nu. 17. 18. 26. 31. 33. 34. si vocavit duos fratres suos, & propitiam vxorem, si vnus fratrum repudiat portionem suam illa accrescit tam vxori, quam alteri fratri, prefum. 39. lib. 4. num. 88. quando vocavit maiores de domo, si primi illi existentes tempore conditi testamenti decesserunt, alij gradatim admittuntur, pref. 92. lib. 4. nu. 6.

Testatorem posthumum instituere posse, siue vxorem ipse duxerit, siue non ex sententia Vlpiani, prefumtio. 21. libro 4. numero 2.

Testator si instituit posthumum nasciturum ex seia vxore sua, non presumitur vocasse posthumum natum ex alia vxore, prefum. 21. libro 4. nume. 9. Et quare, ibid. num. 10. posthumum instituendo, de quo posthumo sensisse presumatur, prefum. 21. lib. 4. per totum. Et quid de muliere, quae instituit posthumum, an censetur instituisse non modo eum, quem est habitura cum marito illo, verum, & eum, quem suscepura est ex alio viro, ibidem nume. 7. si instituit partum vxoris, quae tamen non sit praegnans, presumitur etiam intellexisse de alia vxore, prefum. 10. lib. 4. num. 7. si dixit, instituo, vel substituo Caio, & eius filios, an intelligatur filij equaliter instituti vel substituti cum ipso Caio, & sic eodem tempore succedant, an ordine successio, prefum. 18. lib. 4. nume. 15. si in testamento dixit instituo Caio, & quoslibet eius filios, an singuli censentur equaliter vocati, prefum. 18. lib. 4. nu. 16. Quid si dixit, Caio, & Sempronij filios aequae heredes facio, ibid. nume. 17. si instituit, Titius vna cum filiis suis, & Sempronius mihi heredes sunt, ex quibus partibus censentur hos vocasse, prefum. 18. lib. 4. num. 26. si instituit Sempronium, & Caio cum eius filijs, quot partes sint constituendae his institutis, pref. 18. lib. 4. nume. 38. & 39. Quid si vocavit natos, & nascituros, & natos proprijs nominibus non expressit, ibi. num. 24. Quid si dixit, instituo Caio, & Matruum, & Titium ac Sempronium filios Titij, ibid. nu. 25.

Testator in substitutionibus quos, & qualiter vocasse dicatur.

Testator quos dilexit in institutione presumitur etiam praedilexisse in substitutione, prefum. 60. lib. 4. nume. 13. & prefum. 75. lib. 4. eodem nume. 5. non presumitur sub eadem conceptione verborum velle inaequaliter plures heredes vocare, & substituire, prefum. 60. lib. 4. num. 3. si substituit personam magis dilectam, quam ipsa vxor mater pupilli, pupillariter, & directo substituisse censetur ad exclusionem ipsius matris, prefum. 56. lib. 4. nume. 14. substituendo verbo communi, an, & quando censetur, pupillariter substituisse ad matris exclusionem, prefum. 56. lib. 4. num. 3. & seq. per tot. si verbis communibus substituit filio impuberi habenti matrem, an censetur pupillariter substituisse, prefum. 54. lib. 4. nume. 29. Et quid si nullam penitus mentionem fecit pupill. aetatis nu. 30. si vltus est verbo communi pro directo, dicitur substituisse directo, & sic pupillariter, prefum. 56. lib. 4. num. 10. Idem si dixit, quod substitutus libere capiat hereditatem, ibidem nume. 21. Idem si testator voluit omnia bona sua ita restituere, vt nulla fieret diminutio vel detractio, ibidem nume. 12. si substituit per verbum commune cum expressa temporum distinctione, dicitur substituisse per pupillarem intra tempus pupillar. aetatis, & deinde per fideicommissum, prefum. 56. lib. 4. num. 6. si substituit vltimo decedenti ex pluribus heredibus, sed non in omnibus bonis, an censetur reciproce, & inuicem substituisse, prefum. 62. lib. 4. num. 41. si instituit, & substituit reciproce duos filios impuberes, quorum vnus est anniculus, alter vero 13. annorum, an superueniente pubertate in illo 13. annorum, extinguatur etiam illa pupillar. facta illi anniculo, prefum. 60. lib. 4. num. 52. & seq. si instituit filijs masculis in substitutione simpliciter de filiis disposuerit, an contingantur etiam filiae foeminae, prefum. 84. lib. 4. num. 5. 6. &

sequen, si inuicem substituit duos filios impuberes, eorum vno moriente, alter succedit, prefum. 89. lib. 4. nume. 122. si duos impuberes inuicem substituit, deinde vnus emancipauit, an extincta censetur pupillaris in vno sicut in altero, prefum. 70. lib. 4. num. 54. si filio furioso, nulla futurus mentione facta substituit eos, quos lex mandat substitui, presumitur exemplariter substituisse, prefum. 49. lib. 4. nume. 5. & 6. Si autem testator dixit, instituo filium meum furiosum, & post eius mortem volo, quod omnia mea bona distribuam pauperibus, fideicommissaria, non autem exemplaris substitutio censetur, ibidem nume. 7. si ita substituit filio furioso, & post eius mortem substituo Caio vulgariter, & per fideicommissum, & prohibeo bona alienari in perpetuum, vt conseruentur in familia, substitutio censetur fideicommissaria, non autem exemplaris substitutio censetur, ibid. nume. 9. Quid si testator compendiose substituit ipsi furioso, & deinde eam restrinxit enumerando species substitutionum tacito de exemplari, ibid. nume. 10. & 11. si substituit aliquem, & eius filios, intelligitur de natis tempore testamenti, prefum. 127. lib. 4. numero 14. substituendo haeredi instituto dicitur substituire in omnibus, prefum. 108. lib. 4. nume. 6. si plures haeredes instituit, partibus singulis eorum assignatis, deinde vni eorum substituit reliquos, si locus est substitutioni, censetur pariter, & equaliter substitui, prefum. 18. lib. 4. nume. 9. Quid si plures haeredes ita fecit, Caius, & filij Sempronij, ibid. nume. 10. & 14. eod. & seq. substituendo pupillo dicitur in duabus hereditatibus substituire, in propria scilicet ipsius testatoris, & in illa pupilli, prefum. 54. lib. 4. num. 12. qui statim confecto testamento emancipatum adoptauit, vel illegitimum legitimum, reciprocè substituendo, pupillarem comprehendisse censetur, prefum. 60. lib. 4. nume. 42. Idem quando in testamento adiecit clausulam, pupillariter, & per fideicommissum, ibid. nume. 44. si dixit, velle bona sua conferuari in agnatione, & familia sua, quod verius fieri solet, presumitur velle omnia bona, & communem hereditatem restituere, & sic reciproce, & fideicommissarie substituere, prefum. 62. libro 4. nume. 12. & ibid. num. 13, 14. vlt. nume. 22. Vide quam varijs modis substitutio fideicommissaria reciproce facta presumatur. Vide etiam sup. in verb. Substitutio, si aliquid reliquit pro conseruatione agnationis, foeminas exclusisse presumitur, quia foeminae non sunt aptae conseruare agnationem, prefum. 84. lib. 4. nume. 8. Idem si ipse testator constituendo differentiam inter sexum, & sexum, foeminis aliquid reliquit, masculos vero haeredes fecit, ibid. nume. 9.

Testator quid in legatis seruare debeat, & quid quomodo legasse presumatur.

Testatoris dilectio erga legatarium presumptionis loco est, quid in dubio fit sibi legatum, pref. 105. lib. 2. nu. 9.

Testator verè semel tantum legare censetur, licet expressè dixisset se bis ipsum legare, & semel tantum debetur, prefum. 118. lib. 4. num. 4. an, & quando presumatur legasse ea tantum quae habebat tempore conditi testamenti, vel etiam deinde adquisita, prefum. 127. lib. 4. num. 1. & per tot. si donationis verbo vltus est, an legare, vel potius donare voluerit, prefum. 105. lib. 4. nume. 12. 16. 17. & sequen. an, & quando presumatur legasse ea tantum, quae habebat tempore conditi testamenti, vel etiam deinde acquisita, prefum. 127. lib. 4. per tot. si in legato vltur verbis significantibus potius proprietatem quam vsum fructum, si legatarius est incapax proprietatis, presumitur legasse vsum fructum, prefum. 4. libro 6. num. 10. si vltus est verbis praesentis temporis, an futura conuincantur, prefum. 127. lib. 4. num. 6. 7. 10. an, & quando presumatur legasse, quod minus est, atque ita fiat stricta interpretatio, prefum. 106. lib. 4. nume. 17. si institutum in re certa repositum inter alios legarios presumitur eum habere legatarij loco, prefum. 20. lib. 4. nume. 2. Idem si illum in re certa vocatum vocavit verbis obliquis, ibidem nume. 3. si reliquit alimenta, & excessit valorem redditus honorum suorum, & haeres non confecto inuentario aditit hereditatem, totum relictum praestare tenetur, prefum. 157. lib. 4. num. 3. si legauit argentum ciscareum, censetur comprehendisse vasa parata ad eum, & potum, prefum. 162. lib. 4. num. 19. Et si legauit vxori aurum, vel argentum, quod ipsius vxoris causa paratum erat, intelligitur de argento, quo ipsa sola vxor utebatur, ibidem nume. 26. Et si legauit aurum, vel argentum suum, presumitur legatum illud tantum, cuius ipse dominium habebat, non autem illud, quod sibi

sibi debeatur, ibid. nu. 28. si in testamento sibi, & Titio legatum acerbatur, licet respectu sibi saltem legatum, non tamen erit respectu Titij, prefum. 21. lib. 5. num. 3. si legat totum frumentum, quod habet in ciuitate, non continetur frumentum, quod exstat in suburbij, pref. 126. lib. 4. num. 2. Extende, etiam si ciuitas maris amplectitur, & suburbia includantur, ibid. nume. 6. si legauit fundum ad vsum, vel vsum fructum, vel ad vltendum, & fructuum censetur legasse etiam proprietatem, prefum. 133. lib. 4. num. 11. si dixit ad vltendum, & fructuum tempore vitae suae, ibid. nume. 12. Et si simpliciter legauit fundum, censetur proprietatem legasse, etiam si vltus fructus dicti fundi esset heredis, ibid. nume. 13. Idem si testator legauit plenam, & omnimodam possessionem, ibid. nume. 14. Vide vsum fructum Legato, an & quando proprietatis, si in primo testam. legauit fundum, & disposuit, quod posset alienari extra familiam; si deinde in secundo testam. simpliciter reliquit ipsum fundum, conditio non presumitur reposita, prefum. 177. lib. 4. num. 3. si legauit fundum alienum alienum presumitur seipsum, illum fuisse alienum, & prefum. 116. lib. 4. num. 36. Ampliat. ibid. num. 38. 39. presumitur creditum fundum ad se legatum esse suum, quando tempore testam. ab ipso possidebatur, & possessio erat antiqua, ibid. nume. 40. si dixit, lego Titio fundum, & in eo ipsum haeredem instituo non presumitur seipsum correxisse, sed erit electio legatarij, an velit habere utulo legati, vel institutionis, prefum. 37. lib. 6. nume. 19. & prefum. 16. lib. 4. nume. 5. & 6. si legauit aliquid penoris in singulos annos, & si haeres id non dediderit, numerus eum dare diminasset, nunquid penus legata peti possit, an verò sit in praesentia; an haeres soluendo semel penam liberetur ab annua praestatione, prefum. 156. lib. 4. nume. 18. si rem, quam vni legauit, legat alteri, demonstratiue, & repetiue, singuli habent diuisionem, prefum. 173. lib. 4. nume. 8. Et quid si testator in eadem voluntate rem legatam vni alteri legat demonstratiue tantum, & sic sub commemoratione primi, ibid. nume. 9. & seq. an & quatenus in legatis, & fideicommissis appellatio haeredum intelligat extraneos, vel sanguine iunctos tantum, prefum. 30. lib. 4. per tot. si legauit rem, in qua vltus tantum pignoris vltus fructus, vel aliud habeat, non rem ipsam, sed ius legasse dicitur, prefum. 118. lib. 4. nume. 8. 9. 21. & seq. si legauit ignoranter rem alterius, quam praescribat, finita praescriptione ipso testatore superstitite valet legatum, prefum. 116. lib. 4. nu. 16. Idem quando legata est res aliena, sed est testator pro aliquo credito obligata, & sicius aliquid in ea habet, ibid. num. 27. Idem quando res ipsa legata erat naturalis obligatio debita ipsi legatario, ibid. num. 28. si legat rem alienam, nunquid presumatur censuisse, vel ignorasse eam esse alterius, prefum. 116. lib. 4. num. 32. & 33. 36. 38. 39. 40. legans rem alienam credens esse suam non presumitur velle gauare haeredem eam emere, & legatario praestare, prefum. 116. lib. 4. nume. 23. Et si legat rem alienam filio ignorans esse alterius, & pro eius legitima eam legat, valet legatum, ibid. nume. 24.

Testatoris difficultus legat res alienas grauando haeredes eas emere, & legata ipsi praestare, quam res proprias, prefum. 116. lib. 4. num. 14.

Testator si legauit seruo suo, deinde reliquit Mevio seruum optinum, qui illum seruum optauit, praesumptio est, quod seruo illo non manuissio ab haerede inuultu sit legatum, prefum. 150. lib. 4. nume. 13. si reliquit seruorum electionem, & dubitatur, quod legatarius eligere possit, quid iuris, prefum. 150. lib. 4. num. 2. 3. 4. si legauit mille distribuenda inter pauperes, non presumitur data facultas eligendi vnum tantum pauperem, cui omnia distribuuntur, ibi. si legauit supellectilem suam, non presumitur legasse argentum sibi pignori datum, nisi ita sit oppignoratum, vt eo vlt possit, prefum. 160. lib. 4. num. 34. 35. Et si legauit supellectilem in genere, & deinde alias species enumerauit, non ex hoc restringitur legatum generis, ibid. nume. 36. si legauit vsum equorum, intelligitur vt legatarius possit eis vti ad vltendum sub quo, non autem in ludis Circusibus, nisi legatarius sit solitus esse in dictis ludis, prefum. 134. lib. 4. nume. 4. si dixit, lego bona, quae habeo Patiae, vel Patauj, censetur legata etiam quae sunt in suburbij, prefum. 126. lib. 4. nume. 13. Idem si dixit lego bona mea, quae habeo in ciuitate Patauj, ibid. nume. 14. si legauit credita quandoquaque facta, & post conditum testamentum acquisiuit alia credita, an haec noua credita comprehendantur in dicto legato, prefum. 127. lib. 4. nume. 3. Vbi multis auctoritatibus probatur quod non comprehenduntur noua credita, ibid. Et idem quando dixit testator, lego quaecunque credita contracta, & quae reperitur tempore mortis meae, quia non veniunt credita post testamentum contracta, ibid. nu. 4. si legauit creditori, & dixit, si legare de bonis suis, non presumitur legasse animo compensandi cum ipso credito, prefum. 109. lib. 4. nume. 6. legando creditori presumitur animo compensandi id facere, & ex causa necessaria, prefum. 39. lib. 4. num. 51. Vide sup. Legatum an & quando animo compensandi, si reliquit debitori suo chirographum deberi, presumitur et reliquif. se liberationem, prefum. 164. lib. 4. num. 25. Et si reliquit aliquid creditori alium, presumitur reliquisse potius contemplationem ipsius debitoris, quam creditoris, & sic vt debitor liberationem consequatur, ibid. nume. 26. & 27. Et si reliquit simpliciter liberationem debitori, presumitur facta liberatio in rem tantum, non personam, ibid. nume. 28. Et si legauit liberationem a debito principali censetur legata liberatio etiam debiti accessorii, ibidem numero 30. qui est debitor legatarij, si ei legato iussit eum esse tacitum, & contentum legato, si legatarius acceptat legatum, nil amplius petere poterit, etiam si creditum suum sit maius legato, prefum. 110. lib. 4. nume. 32. Secus si deficiat illa verba, quod nil amplius petere possit, quia compensabitur pro modo, & qualitate crediti, ibid. & num. 49. si legauit Ecclesiae parochiali, & duas habet Ecclesias parochiales, presumitur illi legasse, in qua magis conuectabatur, prefum. 129. lib. 4. nume. 3. si legauit centum filiae, si erit, vel cum erit vidua, quando, & quatenus filia consequatur legatum, & quid in extranea legataria, quam varijs modis, quoue effectu in casu viduitatis leget, ibid. nume. 6. & seq. & num. 14. Et quod muliere nubente legatum extinguatur, nec reuincatur mortuo nouo marito, ibid. nu. 10. si legauit mulieri, si caute, & honeste vixerit, semel inhoneste agendo ipsa priuatur legato, quod non recuperatur, etiam si deinde honeste viuat, ibid. nume. 12. si instituit filium in bonis, quae prohibuit alienari, vt conseruentur in agnatione, & familia, deinde dixit; Et si vnus decesserit sine heredibus dicta bona perueniant in Caio, & eius haeres; non comprehenduntur haeres extranei, & quare, prefum. 140. lib. 4. nume. 14. Idem si dixit, filium meum instituo, & eius haeres, & si ipse decesserit sine liberis, restituat hereditatem Caio, & eius haeredibus, ibid. num. 16. Et quid si dixit, si filius meus decesserit sine heredibus, restituat Caio, & eius haeredibus, ibid. nume. 17. Et quid si dixit, instituo filium meum, & si is decesserit sine liberis, restituat Caio, & eius haeredibus, ibid. nu. 18. Et quid si dixit, si filius meus decesserit sine filijs restituatur bona Caio, & omnibus eius haeredibus, ibid. nume. 19. non habens filios, si fecit magna legata, nato deinde posthumo, & ex testamento rupto, legata non sustinentur, prefum. 106. lib. 4. nume. 19. si legauit hospitali quicquid restaret de suis pecunijs in morte florentia, prius soluis omnibus debitis, & tempore conditi testamenti restabant mille tantum, tempore autem mortis acquirunt vltque ad tria millia; debent tantum mille consultum, prefum. 127. lib. 4. nume. 12. si legauit liberis alimenta, & Marco centum, Marcus si est vnus ex liberis, consequetur alimenta, & centum, prefum. 128. lib. 4. nume. 11. Idem, & quando legauit cappam fratribus, & priori bibliam, prior consequetur cappam, & bibliam, ibid. nume. 12. Et quando in diuersis dispositionibus repetit legatum eiusdem quantitatis, toties praestabitur, ibid. nume. 13. Inellige, nisi relinquere eadem quantitas ob eandem causam, ibid. nume. 14. si dixit, Lego Titio, quae ei debeo, si constat eum nihil debere, non valet legatum; secus si dixit, lego Titio decem, quae ei debeo, quia si constat nil eum debere, valet tamen legatum, prefum. 24. lib. 4. nume. 14. si legat totum, ea mente legasse censetur, vt tutela onus suscipiat, prefum. 124. lib. 4. nume. 1. Ampliat. & limitatur, ibid. per tot. cum legat vxori, presumitur, motus affectione, prefum. 122. lib. 4. nume. 11. si legauit vxori centum frumena toto tempore vitae, donec caute, & honeste vixerit, & post eius mortem substituit Titium, an vxore transeunte ad secundas nuptias statim admittatur substitutus, vel expectari debeat mors naturalis ipsius vxoris, prefum. 185. lib. 4. nume. 31. Et si instituit filium in legitima tantum, vxorem vero in reliquis omnibus bonis, donec vixerit, & vidua foret, & post eius mortem, vel ea nubente substituit filium, & si dictus filius decederet ante eius matrem, vel postea quandoquaque intestatus, & sine liberis, legauit fundum Caio si filius viuente matre in viduitate decessit sine filijs condito testamento, in quo d. matrem instituit, nunquid legatum Caio expiret, ibid. nume. 32. Et si instituit filium, quem grauauit restituere sub conditione, si clericus efficeretur, si filius non est effectus clericus, decessit tamen sine filijs, an locus sit restitutioni, ibid. nume. 33. Et si instituit filios nascituros, & casu quo nascerentur, & sine filijs decesserent vxorem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, si nulli sunt nati filij, an vxor admittatur, ibid. nu. 34. si reliquit vxorem domineam & usufructuariam, & post eius mortem instituit extraneum, an hac mulier dicatur haeres in totum, vel solum legataria, pref. 141. lib. 4. nume. 31. & 32. Et si titulo legati reliquit vxori usufructum, & post eius mortem instituit extraneum, an d. mulier dica, ut in totum haeres, vel legataria, ibid. nume. 32. 35. & mulus sequi.

sequi. Vide infra vxor. Et quid si ipse testator simpliciter dixerit, se instituire vxorem heredem vniuersalem in eius vita, & sic non dixit, in omnibus bonis, & post eius mortem, bona omnia ple-

ter promissio causa dotis quinquaginta, quia non presumuntur duplicata quantitas. ibid. num. 28. Item eadem dispositione vel diuersis quod legauit vniuersali alteri in capax, an censetur ademptum legatum. praesumpt. 173. lib. 4. num. 30. & num. 33. 35. 36. 37. si instituit vxorem donec vixerit, & post eius mortem nullum alium instituit heredem, nunquid usufructuaria praesumitur vxor vel proprietaria. praesumpt. 141. lib. 4. num. 2. Et an d. institutio sit perpetua, vel grauata onere fideicommissi post mortem ipsius vxoris. ibid. num. 5. si iustitiae rationis reliquit vxorem usufructuariam, & post eius mortem instituit filium, nunquid censetur ei reliquisse usufructum an proprietatem, & an testamentum valeat. praesumpt. 141. lib. 4. num. 23. & 24. Et quid si reliquit vxori usufructum donec vixerit, & post mortem instituit extraneum. ibid. num. 25. Et an valeat tale testamentum, vel ipsa mulier consequatur solum usufructum, an vero proprietatem. num. 21. & sequen. ibidem num. 25. Et an valeat tale testamentum, vel ipsa mulier consequatur solum usufructum, an vero proprietatem. num. 21. & sequen. ibidem num. 25. Et an valeat tale testamentum, vel ipsa mulier consequatur solum usufructum, an vero proprietatem. num. 21. & sequen. ibidem num. 25.

Testator quando, & qualiter presumatur voluisse grauare heredem legando.

Testator non presumitur velle grauare heredem duplici legato restitutionis dotis. praesumpt. 145. libro 4. num. 12. Idem in alijs casibus. ibidem num. 13. praesumpt. 109. lib. 4. num. 62. & praesumpt. 193. lib. eodem num. 25. non censetur in dubio voluisse grauare heredem. praesumpt. 155. lib. 4. num. 4. praesumitur minus grauare heredem quam sit possibile. praesumpt. 10. lib. 4. num. 25. 29. & praesumpt. 66. lib. eodem num. 4. 26. & praesumpt. 106. eodem libro num. 18. & praesumpt. 132. eodem libro num. 2. & praesumpt. 150. libro eodem num. 8. quando mandat molestiam non inferri, vel controuersiam heredi vel legatario, de qua molestia, & controuersia intelligatur. praesumpt. 98. lib. 4. num. 13. 10. Et quid in alijs contrarijs. ibidem num. 10. quo casu non censetur potuisse in conditione nepotes iam natos tempore testamenti, & quibus coniecturis. praesumpt. 89. lib. 4. num. 94. non praesumitur potuisse in conditione nepotes si sunt naturales, quando instituit filium, & grauauit alij restituere. praesumpt. 89. lib. 4. num. 99. Et confutantur rationes multorum. ibidem num. 100. & sequi. si grauauit heredem soluere omnia, & quacunque debita, quae ipse habebat in aliquo loco, non se extendit legatum ad existentia in loco. praesumpt. 138. lib. 4. num. 9. Et si legauit suppellectilia omnia existentia in arca, restringitur legatum ad illa tantum. ibidem num. 10. si grauauit heredem institutum restituere hereditatem, si decesserit sine liberis, non praesumitur voluisse eam conditionem esse repetitam in substitutum. praesumpt. 178. lib. 4. num. 21. quando simpliciter grauauit heredem onere fideicommissi, ipse nihil alienare potest, praesumitur enim testatorem noluisse facere actum superuacaneum. praesumpt. 188. lib. 4. num. 1. Idem dicendum in fideicommissio conditionali, quod alienari non potest irrevocabiliter, sed solum pendente conditione. ibidem num. 2. si reliquit aliquem usufructuarium cum potestate alienandi, illa potestas restringitur ad potestatem moderatam ad arbitrium boni viri. ibidem num. 7. Et si prohibuit alienationem bonorum heredi vsque ad vigesimum quintum annum, post illam aetatem haeres libere alienare poterit, etiam testator vel donando. ibidem num. 10. Vbi obseruandum est testatorem post ordinatum fideicommissum data potestate, & licentia heredi instituto, & grauato alienandi bona ob id non debere praesumitur suam voluntatem mutare aut semetipsum correxisse, sed potius ipsum limitasse fideicommissum, si grauauit primo loco vocatum, praesumitur etiam quod voluerit grauare vocatum secundo

condo loco. praesumpt. 108. lib. 4. num. 31. non praesumitur filium suum liberos habentem grauare de restituendo fratri superstiti. praesumpt. 169. lib. 4. num. 27. Testatoris voluntas, quod bona conferuentur in agnatione, & familia praesumitur, quando substitucio vocauit solum masculos exclusis feminis, vel quando exclusi sunt clerici. praesumpt. 69. lib. 4. num. 10.

Testator quando, praesumatur velle adimere conditionem, & velle tollere primum testamentum per secundum.

Testator quando in codicillis admittit conditionem fideicommissi olim adiectam considerandum est, quibus verbis ipse vtatur, vt adimatur fideicommissum. praesumpt. 169. lib. 4. num. 20. Et altero de tribus modis loqui potest, vt ibi per discursum, & num. seq. Et quando remouet conditionem, per discursum, & num. seq. conditionem, quando constat de eius mente. ibid. num. 30. excludere etiam nepotem, & alios descendentes legitimatos. praesumpt. 79. lib. 4. num. 54. praesumitur potius voluisse fideicommissum adimere, quam actum inutilem facere, & circumscribere. praesumpt. 169. lib. 4. num. 12. in codicillis non praesumitur recessisse a voluntate, & dispositione facta in testamento. praesumpt. 177. lib. 4. num. 4. non praesumitur per codicillos voluisse reuocare testamentum. praesumpt. 37. lib. 6. num. 8. an & quando praesumatur voluntatem mutasse, & reuocasse, cum regulariter non praesumatur mutasse iam a se disposita. praesumpt. 562. lib. 4. num. 1. 9. 11. 12. & nullus sequi. per tot. voluntatem mutasse praesumitur, quando causa finalis dispositionis mutata est. ibid. num. 17. Item in alijs casibus, de quibus ibid. num. 18. & sequi. non praesumitur mutasse voluntatem, quando coacte emancipauit filium, quem recipere substituerat. praesumpt. 60. lib. 4. num. 58. non praesumitur in dubio mutasse voluntatem. praesumpt. 167. lib. 4. num. 2. si duo conscripserint testamenta diuersa, nec apparet, quod prius, vel posterius conditum sit neutrum valeat. praesumpt. 16. lib. 4. num. 34. primum declarare validum praesumitur, si ipsum potuit mutare, & nouum conficere, & non mutauit. praesumpt. 6. lib. 4. num. 4. si remouit onus adiectum legato, censetur remouere ipsum legatum. praesumpt. 183. lib. 4. num. 50. Et si onus est adiectum per viam modi, remoto ipso modo dicitur reuocatum legatum. ibid. num. 51. At si opponitur modus per modum conditionis, remota conditione non dicitur reuocatum legatum. ibid. num. 52. si in secundo testamento, adiecit iuramentum, praesumitur prius voluntatis penituisse, & atque omnino voluisse tollere praecedens testamentum etiam nulla speciali mentione eius facta. praesumpt. 166. lib. 4. num. 35. Et id etiam si primum testamentum fuisse pariter iuramento roboratum, quia secundum iuramentum erit seruandum. ibid. num. 36. Et si iurauit, se non reuocaturum testamentum, nunquid si aliud conficit testamentum post illud valeat, & primum tollat, an vero in dicto secundo requiratur specialis derogatio. ibid. num. 63. reuocando primum testamentum dicitur reuocasse, & mutasse omnes clausulas in eo scriptas. praesumpt. 176. lib. 4. num. 5. disponens testatorem communi secundum quod eius testamentum non valeret, sed iure speciali sic, tunc sumitur interpretatio, vt voluerit testari iure speciali, ne testamentum careret viribus. praesumpt. 10. lib. 4. num. 9. si instituit filium adoptiuum, vel arrogatum vt legitimum, & apparet, legitimatiorem minus recte factam corrui in institutio. praesumpt. 24. lib. 4. num. 6. 7. an & quando institutum, substitutum, vel institui heredem legato, vel fideicommissio grauare voluisse praesumatur, praesumpt. 131. lib. 4. per tot. si maritus legauit vxori credens eam legitimam vxorem, quae non est, si apparet matrimonium nullum corrui dispositio. ibid. num. 8. si legauit, vel heredem instituit sub modo, qui per heredem, vel legatarium impleri non potest, corrui dispositio. praesumpt. 24. lib. 4. num. 11. Idem si causa finalis institutionis sit obligatoria, & sit falsa. ibid. num. 12. filijs carens, vel habere ignorans, si fecit legata, quae non fecisset, si filios habuisset, vel habere sciuisset, aut sperasset suscipere, si deinde suscepit filios, praesumitur legata reuocasse. praesumpt. 172. lib. 4. num. 3. pater non dispari coniectura, vbi legato reliquit mille filijs pro ea maritanda, & eam adiungit ipse superstes nuptui tradidit assignata dote quingentorum; si deinde suscepit filios, ob nouam emergentem hanc causam iurasse voluntatem dici potest, & sic legatum reuocasse. ibid. lib. eodem num. 3. in dignitate positus, si heredem fecit ignobilem, & plebeium grauando ipsum, si sine liberis decesserit, quod hereditatem restituit alteri plebeo, non praesumitur velle conseruare nomen, & famam familiae, & ideo etiam viles, & naturales sibi succedere possunt. praesumpt. 78. lib. 4. num. 10. paganus si pupillariter substituit filio legitimo tantum, nempe adoptiuo, succedit substitutus secundum dispositionem l. si arrogator. ff. de adop. & l.

sed si plurium. §. in arrogato. ff. de vulg. praesumpt. 48. lib. 4. num. 13. Sciens, quod testamenti tempore haeres institutus ab eo, & grauatus habeat solos filios naturales non praesumitur eos excludisse, sed de eis sensisse. praesumpt. 78. lib. 4. num. 41. Et si instituit heredem postum in sacris, eumque grauauit restituere, si sine filijs decesserit, de quibus filijs in testamento praesumatur. ibid. num. 42. Et an huiusmodi fideicommissum valeat. ibid. & num. seq. non omnis scit proprie loqui, & proprijs verbis vt. quae. 26. lib. 1. num. 9. relinquens aliquid creditori voluntario, non animo compenlandi, sed vt vtrumque haberet, praesumitur reliquisse. praesumpt. 10. lib. 3. num. 12. Idem si ipse testator non esset debitor. num. 13. cui legare non potest, si vt debitum relinquere se asserat, alio modo id probandum est. praesumpt. 29. lib. 3. num. 26. disponens, & conditionem adiciens praesumitur voluntatem suam iuri communi conformem esse voluisse. quae. 37. lib. 1. num. 8. legans vt detegatur homicida, indicat animum vindictae cupidum. quae. 37. lib. 1. num. 19. Testatoris voluntatem conijcimus ex his, quae praecedunt, & sequuntur. q. 18. lib. 1. num. 4. Testatorem animo compenlandi creditori suo legasse, quomodo probetur. quae. 51. lib. 1. num. 10. Testatus pro parte, & pro parte intestatus nemo potest decedere. praesumpt. 76. lib. 4. num. 50. Testamentum, vel testamentum, aliquem voluisse decedere, colligitur ex praesumptio scripturae. praesumpt. 2. lib. 4. num. 13. Testimonium an & quando praesumatur falsum ob repugnantias & contrarietates. praesumpt. 23. lib. 5. num. 3. Testis de quibus attestari debeat, quando verum deposuisse dicatur, & quando falsum, & quando possit repelli a testificando. Testis debet attestari de his, vel quae vidit, vel quae sensu corporis certa esse percepit, alias dolus praesumitur, nec ignorantia, vel erroris excusatio prodest. praesumpt. 22. lib. 5. num. 10. Et non nisi consulto, & deliberatione praecedente iurandum aliquid subire debet. ibid. num. 11. fides augetur ob eius mortem. praesumpt. 5. lib. 5. num. 13. Testium examinatio si fuit impedita a consanguineo illius, contra quem testes fuerunt producti, praesumitur facta volente ipso consanguineo, si modo fuit impedimentum successuum. praesumpt. 27. lib. 5. num. 13. Testes assignantes concludentem rationem praeruntur ijs, qui dicunt se scire, quia, vel vicini, vel coniuncti sunt. praesumpt. 24. lib. 6. num. 48. Nec defertur iuramentum in supplementum. ibid. num. 49. Testis si requiritur quod sit sciens, & peritus, huiusmodi qualitas est expressim probanda, cum a iure non praesumatur. praesumpt. 91. lib. 6. num. 19. Testium dicta sunt iuuanda, vt conueniant, non autem sunt cauillanda. praesumpt. 23. lib. 5. num. 12. Testis iusta est executio, quando dixit, se aliqua de re non recordari ob id, quod passus est infirmitatem. praesumpt. 32. lib. 6. num. 4. Idem si se excusatur, quod ob lapsum temporis memoria non teneat aliqua verba, quae ab aliquo iam audiuit. ibid. num. 5. si dixit se scire, quia publice audiuit, praesumitur quod audiuit in loco vbi publice dicitur. praesumpt. 21. lib. 6. num. 2. Et si dixit se scire, quia fuit praesens, optime probat, licet non dicat quod audiuit, vel intellexerit. ibid. num. 3. deponens, quod scit quia est vicinus, recte probat. praesumpt. 24. lib. 6. num. 16. At si quis vult probare aliquem sciuisse, non sufficit dicere, Ille sciuit quia erat vicinus, sed debet addere quod in vicina id erat per famam cognitum. ibid. num. 17. qui tanquam vicinus, vel coniunctus testimonium dicit, si interrogatus an cum eo vicino consueuerit, respondit non consueuisse, eius testimonio fides non adhibetur. praesumpt. 25. lib. 6. num. 30. testimonium in aliqua sui parte falsum, an & quando in ceteris partibus falsum praesumatur. praesumpt. 22. lib. 5. num. 11. Testes si attestantur de his, quae per aetatem scire non poterunt, praesens non ex hoc falsum dixisse censentur. praesumpt. 23. lib. 5. num. 15. Testis deponens falsum in sola ratione sui dicti, & testimonij, praesumitur in omnibus peritius, & corrui in totum eius testimonium. praesumpt. 22. lib. 5. num. 23. Euitatur autem poena falsi. ibi. nu. 24. falsum dicens in diuersis attestacionibus nullo pacto excusatur a peritio. ibid. nu. 15. qui confessus est aliquid, quod prima facie erat crimen, si in aliquo casu potest esse non crimen, non repellitur tanquam criminiosus a ferendo testimonio, eius autem fides pro iudicis arbitrio minuitur. praesumpt. 3. lib. 5. num. 119. si mortuus dicat se falsum testimonium dixisse, sibi non creditur ad praediciendum eius, pro quo lata est sententia. praesumpt. 5. lib. 5. num. 18. Testes in dubio praesumuntur esse con testes. praesumpt. 23. lib. 5. nu.